

Hoofdpijnen strategisch bosbeleid provincie Utrecht

Doel van een breed gedragen strategisch bosbeleid voor provincie Utrecht is gezond, toekomstbestendig en maatschappelijk gewaardeerd bos met:

- Een betere biodiversiteit
- Gerichte klimaatadaptatie
- Voldoende CO2 opvang
- Duurzame houtproductie
- Herstelde bodem- en waterkwaliteit
- Voldoende mogelijkheden voor recreatie
- Een positieve bijdrage aan een gezonde leefomgeving

Dit resulteert in veerkrachtige bossen die voldoende vitaal zijn om langzaam mee te groeien met de behoefte van toekomstige generaties.

Hoofdpijnen strategisch bosbeleid

Bos staat niet op zichzelf, zoveel is duidelijk. Bos draagt bij aan oplossingsrichtingen van grote maatschappelijke opgaven. In de aanpak om te komen tot provinciaal strategisch bosbeleid wordt de notitie 'Ambities en doelen van Rijk en provincies voor de Bossenstrategie' (zie bijlage 1) als raamwerk en uitgangspunt gebruikt. Er zijn vier hoofdthema's in deze notitie opgenomen, die op provinciaal niveau verder uitgewerkt worden, waarbij bijzondere onderwerpen die specifiek gelden voor provincie Utrecht in worden meegenomen. Het gaat om de thema's:

1. Meer bos
2. Vitaal bos
3. Bomen buiten het bos
4. Gebruik van bos

1. Meer bos

We hebben momenteel 370.000 ha. bos in Nederland (10% van de landoppervlakte) en daarvan ligt ca. 18.000 ha. bos in de provincie Utrecht. Bosuitbreiding is noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren en draagt bij aan verhoging van de biodiversiteit, een gezondere leefomgeving en de opslag van CO2.

Vanuit de gezamenlijke bossenstrategie van Rijk en provincies is de ambitie geformuleerd om ca. 1.500-2.000 ha. extra bos (NNN en Groene Contour) aan te planten in onze provincie. De afhandeling van de moties 168 en 82 (Bomenfonds en 600.000 extra aan te planten bomen) kunnen via het strategisch bosbeleid gerealiseerd worden.

Waar de nieuwvestiging van bossen gewenst is, zal nader uitgewerkt moeten worden in het strategisch bosbeleid. Daarbij kan het onderzoek naar klimaatbossen van belang zijn. Dit zijn bossen die speciaal aangeplant worden om kooldioxide uit de atmosfeer op te slaan.

2. Vitaal bos

De vitaliteit van onze bossen staat onder grote druk. Het veranderende klimaat, de hoge stikstofneerslag en verdroging zijn daarvan belangrijke oorzaken. Zo worden bomen kwetsbaarder voor nieuwe plagen, zoals de eikenprocessierups en de letterzetter. Vitaal bos is een randvoorwaarde om te kunnen voorzien in behoeften van toekomstige generaties. Dat betekent dat het bos completer en diverser moet worden. Op deze manier wordt het bos weerbaarder.

De soortenrijkdom in goed ontwikkelde natuurlijke bossen is het hoogst van alle ecosystemen. Het strategisch bosbeleid draagt bij aan het herstel en versterking van de biodiversiteit en daarmee aan het vergroten van de veerkracht van bossen.

Een belangrijk aandachtspunt betreft het behoud en bescherming van bijzondere bostypen (bijvoorbeeld oude boskernen) en van oude bosgroeiplaatsen. Ook zal worden ingegaan op het onderdeel meldingsplicht bij voorgenomen kap en de herplantplicht.

Met strategisch bosbeleid kan je beheersvormen stimuleren waardoor extra CO₂ vastgelegd kan worden in de boven- en ondergrondse biomassa. Dit vraagt om rijke en gevarieerde bossen.

Een groot deel van de Utrechtse bossen liggen op de Utrechtse Heuvelrug. Deze bossen zijn gelegen op hogere arme zandgronden. De afgelopen jaren is er veel aandacht voor de gevolgen van verzuring van de bodem van dit type gronden. Het betreft een systeembreed probleem waarbij onderzocht kan worden wat de omvang is van de problematiek in Utrecht en of het noodzakelijk is om specifieke maatregelen te nemen.

Bomen en bos leveren een bijdrage aan een aantrekkelijk landschap en daarmee aan de leefbaarheid en het vestigingsklimaat. Nieuw bos kan de landschappelijke kwaliteit versterken en kan een buffer zijn tussen stad en land of natuur en landbouw. En bos is van belang voor het afvangen van fijnstof uit de lucht. Een schone en bosrijke omgeving nodigt uit tot sporten en vermindert hittestress in grote steden. Bomen zorgen voor een koele bufferplek rond heter wordende bebouwde omgeving.

De aanwezigheid van bomen en bos kan daarmee een manier zijn om de leefomgeving te wapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering, maar ook bijdragen aan positieve milieueffecten zoals luchtkwaliteit. Omdat bos nu eenmaal groeitijd vergt vraagt dit om een strategische langetermijnvisie voor aanplant, maar ook velling.

3. Bomen buiten het bos

Bomen groeien niet enkel in het bos, er zijn veel houtige landselementen (zoals houtwallen, struiken, heggen, losse bomen) in het landelijk en ook stedelijk gebied. Ook zij dragen bij aan de biodiversiteit, klimaatadaptatie- en mitigatie en onze landschapsbeleving. De toename van het aantal landschapselementen is essentieel om de achteruitgang van de biodiversiteit in het landelijk gebied te keren.

Provincie Utrecht heeft de bescherming van kleine landschapselementen opgenomen in de Verordening natuur en landschap provincie Utrecht (2017). Bij de invulling van een strategisch bosbeleid kan hier meer gericht en op doelniveau invulling aan worden gegeven.

Een toename van bomen in het stedelijk gebied is een afspraak uit het Klimaatakkoord. Zo wordt aan provincies gevraagd om in de omgevingsvisie de aanplant van bomen als een verplicht onderdeel bij de realisatie van nieuwe wijken op te nemen.

4. Gebruik van het bos

Het huidige bos vervult vele maatschappelijke functies. Zo gaan mensen graag naar het bos om te ontspannen, sporten of te genieten van de natuurlijke schoonheid. Om dit te waarborgen zal het gebruik van bossen mee moeten ontwikkelen met een veranderend klimaat.

Hout is geen doel, maar een middel om bij te dragen aan de klimaatopgave. Als het bos duurzaam wordt beheerd, lijkt het mogelijk de houtoogst licht te laten toenemen zonder dat dit ten koste gaat van de biodiversiteit. Het stimuleren van het gebruik van duurzaam inlands hout voorkomt dat hout moet worden geïmporteerd of niet duurzaam hout moet worden gebruikt.

De toepassing van houtbouw en houtgebruik kan gestimuleerd worden en past binnen de ontwikkeling van circulaire economie. De aangenomen motie 'Hout, daar kun je op bouwen' (PS, 6-11-2019) vraagt daarom ook om in samenwerking met relevante partijen te onderzoeken of er pilots kunnen worden opgestart voor betaalbare duurzame houtbouw (als onderdeel van de actie-agenda woningmarkt).

Door de ligging en schoonheid is vooral het bosgebied van de Utrechtse Heuvelrug al eeuwenlang een plek waar mensen tot rust komen en nieuwe energie krijgen. Met als gevolg grote cultuurhistorische waarden van het huidige bos waar graag in gerecreëerd wordt. Er moet een goede balans zijn tussen bossen waar gerecreëerd kan worden en bossen met een pure natuurfunctie is van belang. In dat kader werkt het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug aan het beschermen, versterken en beleefbaar maken van dit grootste bosgebied van de Randstad.

Bij agro-forestry wordt landbouw of veeteelt gecombineerd met bomen, struiken of bos. Er zijn verscheidende combinaties van teelten waarbij beide productievormen van elkaar profiteren. Een van de vormen van agro-forestry is voedselbos. Het strategisch bosbeleid kan agro-forestry en voedselbossen stimuleren.